

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Vtrùm iuramentum dolo vel errore extortum obliget.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

exitum, cap. Quintauallis, de iureiurando: at hinc vergit: ergo. Hinc sequitur, non solum non teneri, sed etiam non posse redire. Hæc sententia est probabilis & secuta in praxi, propter Doctores.

Est sententia probabilis.

Sed quod diximus est verius ob rationes allatas, vnde

Ad rationes.

Respondeo, Illud fundamentum non esse verum, qui enim ob iustam causam se in certum vitæ discrimen conticit, non censetur seipsum occidere, aut vitam prodigere. Nec homo tenetur quouis euentu vitam conseruare; sed si commodè & decorè potest: hinc autem iusta causa subest; tum ne videatur mendax, & promissi violator, quod minime decet virum granem; tum ne censetur periurus. Itaque exponit vitam propter opus virtutis, quod laudabile esse, ostensum est supra c. 9. dub. 6.

Ad Primam Confirmationem: Non tenetur fugere, si promisit, præsertim cum iuramento, non fugere. Imò etiam absque iuramento promiserit.

Ad Secundam: Tunc iuramentum censetur vergere in deteriorem exitum, quando executio est illicita; vel si sit licita, quando est maioris boni impeditiua, & iuramentum non est factum in fauorem tertij; vt si iurasti non ingredi Religionem. Colligitur ex D. Thoma art. 7. ad 2.

30 *Quale peccatum violatio iuramenti.*

Petes, Quale peccatum est violare tale iuramentum metu extortum? Multi Doctores, præsertim Canonistæ, putant esse solum veniale. Ita Panormitanus in cap. Si verò. 8. de iureiuran. Ioannes Andreas, Hostiensis, & alij in cap. Verum. 18. eodem, Angelus v. Periurium, nu. 7. vbi citat pro se Petrum Aureolum, Cardin. & I. Andream. Probat ex dicto cap. Verum. 18. de iureiur. vbi Pont. Cælestinus III. respondet, eos, qui iniuri pro vita vel rebus suis seruandis iurarunt, si non seruauerint, non esse tanquam pro mortali crimine puniendos.

Est peccatum mortale.

Sed communis sententia Theologorum est, esse peccatum mortale, præsertim si materia sit grauis, & is in cuius fauorem factum est, vel alius potestatem habens, non relaxet. Ratio est, quia facere Deum testem falsi, est grauis iniuria. Caiet. & Sotus supra. Nauar. num. 14. Siluest. Iuram. 4. qu. 7. & alij.

31

Ad cap. illud Respon. Tantum vult dicere, in foro ecclesiastico externo non esse puniendos pena Canonibus in periuros constituta; sed mitius agendum; quia metus culpam attenuat, & venia ex parte dignos reddit. Ita Glossa; vel vt Caietanus ait, hoc pertinet ad iudicium præsentis clementiæ Pontificiæ; alioquin eodem c. satis significatur eos esse periuros.

Ad argumenta in proposito.

Ad Primum argumentum nu. 26. positum Respondeo, Vt iuramentum obliget, non requiri vt promissio per se obligationem inducat; satis est vt executio eius sit licita.

32

Dicitur, Iuramentum sequi naturam contractus, non quoad esse firmum vel irritum, vt per se notum est; sed quoad conditiones tacitas, & alias limitationes, quas contractus ex Iure, consuetudine, vel contrahentium mente habet.

Dices, Promissio metu extorta habet hanc tacitam conditionem; Nisi ob iniuriam illatam reuocauero, aut obligationem elisero: ergo ratione istius conditionis poterit iuramenti vis elidi & non impleri.

Respon. Si talem conditionem dum iuraret expressè cogitauit, & saltem mente adiunxit, fateor

non teneri. poterat enim ratione iniuriæ quam patitur, huiusmodi restrictionem facere. Si autem de ea non cogitauit, sed simpliciter iurauit, tenetur: quia iuramentum eo sine exigitur, vt talis conditio, quæ aliàs Iure naturæ promissioni sic iniuste extorta inerat, excludatur, & promissor non possit vt iure quod alioquin ratione illius conditionis competebar. Itaque per iuramentum censetur & præsumitur vsus istius Iuris exclusus, nisi conditio illa expressè voluntate fuerit instaurata, siue interius in animo, siue exterius voce.

Ad Secundum: Alia est ratio voti, alia iuramenti; nam in voto spectatur solum verum executio operis sit Deo gratior, an eius omisio. In iuramento, verum executio sit licita, & promissario commoda.

Ad Tertium: Non deest consensus, qui Iure naturæ ad substantiam actus est necessarius: qui enim metu consentit, absolute, voluntariè, & libere consentit; secundum quid inuoluntariè, hinc dicitur consentire voluntariè mixtè. vide supra cap. 17. num. 43.

Ad Quartum: Solum inde sequitur, non debere seruari omnino; id est, ita vt non possit obtineri relaxatio. Illud enim omnino excludit dispensationem, vt inquit Glossa in cap. 2. de pactis, in 6. & Archidiaconus ibidem. Confirmatur: Et si vis & dolus in multis alijs æquiparentur, tamen hæc in re minime. nam metus non excludit consensum plenum sicut dolus.

Ad Quintum: Illud Authent. non videri receptum ab Ecclesia, ne via sternatur periuriis. Imò expressè videtur ei derogatum per c. Verum. 15. & cap. Si verò. 8. de iureiur. & cap. 2. de pactis, in 6. quibus locis dicitur iuramentum seruandum, quando non vergit in detrimentum salutis æternæ. Excipiendum tamen videtur iuramentum de non facienda querimonia malefici, id est, de accusando vel denunciando; quod videtur statim irritum reddi, si metu sit extortum. Id enim bonum publicum postulare videtur. alioquin non posset hæc querimonia sine periurio fieri, quod in damnum publicum redundaret. Verius tamen puto, etiam hoc iuramentum, nisi à Superiore relaxetur, obligare, excepto casu quo tenetur denunciare ad malum impediendum, vel quo iuridicè interrogatur, ob regulam illam generalem, quia extra illos casus non vergit in detrimentum salutis æternæ.

DVBITATIO VII.

Vtrum iuramentum dolo vel errore extortum obliget.

Notandum est, dolum & errorem posse ver-
lati vel circa substantiam rei, vel circa qua-
litatem. Si circa substantiam, vt si putes vitrum
esse gemmam, vel aurichalcum esse aurum; cer-
tum est, iuramentum appositum contractui, cui
talis error causam dederit, irritum esse, quia deest
consensus. itaque qui læsus est ex huiusmodi
contractu vel promissione; non tenetur; quia
mens ipsius non fuit contrahere super hac re, sed
super alia.

Sed difficultas est, si dolus versetur solum circa
rei qualitatem, vel causam promissionis aut con-
tractus, qualitat.

tractus. Doctores generatim docent, si dolus causam dederit, iuramentum non obligare. Probatur Primò, Quia ubi dolus est, excluditur voluntas, L. 1. §. de dolo. Secundò, Quia iuramentum non obligat extra mentem & intentionem iurantis, cap. Quintauallis. & cap. Veniens, de iureiur. atqui intentio iurantis non est se hoc casu obligare; nam mens eius tacite repugnat: si enim sciret rei qualitatem, nollet contrahere. Tertio, Quia Deus non acceptat iuramentum, nisi secundum intentionem eius qui bona fide iurat, non autem secundum intentionem eius qui fraude extorsit; cap. Humanae aures. 2. qu. 5. Ita Nauar. cap. 12. num. 13. ubi insinuat hanc sententiam esse communem; Silu. Iuramentum 4. q. 8. ex Archid. Panor. Ioan. Andrea, & Frederico. Idem qu. 19. Emmanuel Sà v. Iuramentum. Idem expressim docet Panorm. in cap. Cum contingat. 28. num. 3. & 23. de iureiurando; cuius opinionem esse communem fatetur Alciatus in illud notab. 3. D. Anton. par. 2. tit. 10. cap. 6. §. Quintus casus. ubi docet, quando dolus dat causam contractui, iuramentum non egere absolutione: ubi non dat causam (vt si voluisset contrahere, etiamsi non fuisset deceptus) tunc iuramentum requirere absolutionem: & hanc debere facile dari in odium deceptoris. Couar. lib. 1. variar. cap. 4. n. 6. approbat sententiam Panormitani. omitto alios.

Est sententia probabilis.

Hæc sententia mihi omnino videtur vera, tum ob rationes allatas, tum maximè ob has, Primò, Quia promissio, cui error vel dolus causam dedit, etiamsi (quando non fuit error circa substantiam rei vel causam principalem, & quasi formalem ipsius actus) per se obliget donec reuocetur; tamen detecto errore potest in irritum reuocari, idque vel ob tacitam conditionem, quæ huiusmodi promissioni inesse censetur, scilicet, Nisi rem talem vel talem esse deprehendero; vel ob tacitum dissensum & repugnantiam animi; vel quia prudenti iudicio talis euentus censetur exceptus: etsi hæc tria parum differant. Accedente autem iuramento, hæc conditio & exceptio non tollitur, iuramentum enim non additur, vt mutet qualitatem actus, sed vt illum secundum naturam ipsius confirmet. Vnde dici solet, Iuramentum sequi naturam actus super quem cadit. Itaque actus retinet omnes suas condiciones & tacitas restrictiones, quas aliàs per se habet: nisi iuras expressè aliud intendat, volens sibi etiam in illis libertatem adimere. Secundò, Quia iuramentum promissorium interpretandum, si res in eodem statu permanerint; si notabiliter mutata non fuerint, vt docet Siluester Iuramentum 3. quæst. 1. §. Nam tertio, ex communi sententia Doctorum, atqui non censetur manere in eodem statu, quando postea aliquid se aperit, quod antea latebat: nam paria sunt in iure, aliquid superuenire, & apparere seu incipere cognosci: sicut è contrario paria sunt, non esse, & non apparere; vt colligitur L. 77. §. de contrahenda empt. Denique quotiescumque post iuramentum aliquis casus euenit, quem prudenti iudicio non censeris voluisse tua promissione comprehendere, non obligaris ex vi iuramenti: ergo si ab initio idem casus subsit, sed ignoretur, non censetur comprehensus promissione, ita vt obligeris quando sciueris.

35 Explico exemplis. Primò, Iuramento promissisti puella nuptias, putans esse virginem; postea in-

telligis occultè fornicatam; non teneris iuramento, quia error dedit causam promissioni: non enim voluisses promittere, si sciuisses; & iudicio prudentis hic euentus censetur exceptus.

Secundò, Iuramento promissisti emere domum Petri, quia putabas bonam; postea deprehendis vitium in fundamentis, vel esse subiectam lemurius; non teneris, ob eandem causam.

Tertio, Puella dolo inducta à fratribus, renuntiauit cum iuramento hereditati paternæ pro certa dote; non tenetur, si hereditas multò pluris valebat; vt docet Fredericus consil. 115.

Quartò, Vendidisti domum tuam, & iuramento promissisti stare contractui; postea deprehendis te graniter læsum, potes agere ad supplementationem pretij: non enim iuramento intendisti cedere iure tuo, si deceptus esses in pretio; omitto alia. Neque contra hanc sententiam sic explicatam sunt vlla argumenta difficilia. Secus non nihil se res habet in votis; quia promissio fit Deo, vt patet ex dictis c. 40. dubit. 2. vnde si semel est valida, non potest in irritum reuocari propter ea quæ postea se aperiant. secus in promissione quæ fit homini, quæ potest reuocari errore detecto: & hoc sensu iuramentum dicitur inualidum.

DYBITATIO VIII.

Vtrum si quis ficto animo aliquid iuramento promittat, obligetur, & quale peccatum hoc sit.

NOtandum est, in iuramento promissorio posse distinguere tria externa, scilicet iuramentum externum, promissionem, & executionem: & tria interna, scilicet intentionem iurandi, intentionem promittendi seu obligandi seipsum, & intentionem exequendi. Itaque tribus modis fieri potest vt quis animo ficto iuret. Primò, Si quis exterius iuret sine animo iurandi. Secundò, Si iuret animo quidem iurandi, non tamen se obligandi. Tertio, Si iuret animo non implendi.

Si primo modo iures, scilicet absque animo iurandi, non obligaris ex vi iuramenti coram Deo; quia reuera non iuras, nec intendis iurare aut Deum testari, sed simulare & fingere te iurare, sicut qui fingit se contrahere matrimonium, exterius verba contractus pronuncians absque animo contrahendi, non obligatur contractu matrimonij. Similiter qui fictè promittit, non obligatur vi promissionis, denique omnis actus, qui essentialiter requirit intentionem agentis, est inualidus, si ea intentio desit; vt patet in collatione Sacramentorum, excommunicatione, absolutione, &c. quod maximè locum habet in promissione, donatione, & contractibus, quorum vis tota ex intentione pender.

Aduerte tamen, si occasione talis iuramenti obueniat damnum parti, teneris illud sarcire, quia causam dedisti: nisi fortè per iniuriam extortum fuisset; tunc enim iure tuo aduersus illum vt censeris sic iurando. Similiter si scandalum iuramento non seruat naceretur, teneris ratione scandali. Denique in foro externo cogèris seruare prout sonat; nisi fortè metu extortum fuisset: tunc enim est per iudicem relaxandum.

36
Triplet
fidei iurandi
potest.

Si desit
animus
iurandi.

Si hoc sit
causa damni.

De